

Araştırma Makalesi / Research Article

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabındaki Metinlere Yönelik Öğretmen Görüşleri¹

The Views of Teachers on Reading Text in the Turkish Language and Literature Coursebook for Ninth Grade Students

Ayşe Yücel ÇETİN² - Sultan KILIÇ³

<u>Gönderim Tarihi</u>	<u>Revizyon Tarihi</u>	<u>Kabul Tarihi</u>
<u>01.06.2019</u>	<u>17.07.2019</u>	<u>05.09.2019</u>

Önerilen Atıf / Suggested Citation:

Çetin Yücel, A. & Kılıç, S., 2019, 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabındaki Metinlere Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 265-281.

Öz

Çalışmamızda 2017-2018 eğitim Öğretim yılında okutulan 9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabındaki (MEB) metinlerin Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ders kitabındaki metinler öğretmenler tarafından konuya uygunluk, çeviri metinlerin dili, metinlerin uzunluğunun öğrenci seviyesine ve ders saatine uygunluğu, metinlerin programda belirlenen değerleri kazandırıp kazandırmadığı yönlerinden değerlendirilmiştir. Araştırmamızda önce ders kitabının önemine sonra da metin ve metin seçiminin önemine değinilerek kavramsal bilgi verilmiştir. Nicel ve nitel veriler birlikte kullanıldığı için araştırma karma yöntem ile yürütülmüştür. Metin seçiminin değerlendirilmesinde nicel ve nitel veriler elde edilerek bu veriler yorumlanmıştır. Görüşme ve anket sorularına verilen cevaplar neticesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin, anket sonucunda kararsız kalanları değerlendirmeye almazsak, metinleri altı temada dabeğindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ders kitabındaki metinlerin uzun olması, her öğrenci seviyesine hitap etmemesi ve orijinal olmaması bazı katılımcılar tarafından eleştirilmiş, bu da metinlerin zayıf yönlerini bize göstermiştir. Çalışmamızda kararsız kalanların oranının fazla olmasının sebeplerinin; öğretmenlerin ders kitabını aktif kullanmamaları, kitaba hâkim olmamaları ve formu cevaplamada titiz davranmamaları olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı, ders kitabı, metin seçimi, öğretmen görüşleri

Abstract

The aim of our study is to have teachers of Turkish language and literature evaluate the reading texts in the Turkish language and literature coursebook for ninth grade students which was used in the 2017-2018 educational year. The reading texts in the coursebook were evaluated by teachers in terms of appropriateness to subject, the language of translated texts, the appropriateness of the length of the texts to the levels of the students and the number of class hours as well as whether the reading texts reached the goals stated in the program. In the study, the prominence of coursebook and text choice was mentioned. In addition, conceptual knowledge was given. The study was carried out using the combined method as quantitative data was used along with qualitative data. Quantitative and qualitative data was obtained in the evaluation of text choice, and the data was interpreted. Based on the responses given to the interview and questionnaire, it can be concluded that the teachers of Turkish language and literature liked the texts

¹ Bu çalışma ikinci yazarın Prof. Dr. Ayşe Yücel Çetin danışmanlığında yaptığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı. E-posta: ayucel@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5488-7645>.

³ Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, E-Posta: sultankilic07@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6651-4894>.

under all of the six themes-if the teachers who were indecisive in the questionnaire are not taken into consideration. The fact that some texts were too long and not appropriate for the levels of some students as well as the texts not being authentic were criticised by some participants. This revealed the weak points of the texts. It is thought that the high number of indecisive teachers in the study is related to the inactive use of the coursebook by teachers as well as their being unfamiliar with the coursebook ,and lacking the thoroughness in completing the form.

Key words: Turkish language and literature, course book, text choice, teachers' views

1. GİRİŞ

Ders kitaplarının geçmişinin çok eski zamanlara, M.Ö. 3000'li yıllarda yapılan matematik, gramer derslerini ve basit çizimleri içeren kil tabletlere, uzandığı bilinmektedir (Coşkun ve Taş, 2008: 60). Ders kitapları o yıllardan günümüze kadar teknolojinin de ilerlemesiyle birçok değişim ve gelişme geçirmiştir, hâlâ da bu gelişim devam etmektedir. Teknolojinin yansımaları sadece sanayide değil eğitim ve iletişimde de kendini göstermiştir. Teknoloji sanal kitapları ortaya çıkarmış ancak bu kitaplar gerek ulaşılabilirlik gerekse öğretmen ve öğrenci için bir disiplin oluşturmadığından eğitim-öğretimin ihtiyacını tam anlamıyla karşılayamamıştır. Bu yüzden ders kitapları günümüzde en çok kullanılan eğitim aracı olarak ilk sırada yerini korumaktadır. Çağımızda her alanda görülen bu teknolojik ilerlemelere rağmen ders kitaplarının eğitim öğretim sürecinde yerini korumasının sebeplerinden en önemlileri öğrenci, öğretmen, veli ve toplum için de yararlarının olmasıdır.

Ders kitaplarının öğrenci açısından önemi ve yararları şu şekildedir:

- En önemli bilgi kaynaklarından olan ders kitapları aşamalılık ilkesine uygun hazırlandığı için öğrencinin yakın çevresinden başlayarak, yaşamı ve dünyayı daha iyi tanımasını sağlar.
- Ders kitapları öğrencinin eleştirel tutum geliştirerek çevresindeki farklı görüşleri değerlendirip, tartışabilmesini sağlar.
- Öğrencinin dil becerisinin gelişmesini sağlar.
- Öğrencinin dil bilinci kazanmasını sağlar.
- Öğrencide edebî zevk oluşmasına ve onun okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur.
- Öğrencinin sözcük bilgisi gelişir.
- Öğrencinin yeni bilgiler öğrenmesini sağladığı gibi ona bilgilerini tekrar etme, kontrol etme imkânı da sağlar.
- Öğrenciye kendi kendine çalışabilme alışkanlığı kazandırır.(Coşkun ve Taş, 2008: 61).
- “Öğrenci bazı araçları, ders kitabında bir arada bulur. Harita, şema, şekil, grafik, resim gibi özellikler bir yerde aynı konuyu anlamak için kullanılabilir” (Kılıç ve Seven, 2008: 39-40)
- Her öğrencide olduğu için eşitlik ilkesiyle çelişmez (Payza, 2015: 9).

Ders kitaplarının öğretmen açısından gerekliliği ise şunlardır:

- Öğretmenin öğretim programındaki kazanımları ve etkinlikleri bir bütün olarak görmesini ve derste planlı hareket edebilmesini sağlar.

- Öğretmenin ders kitabından hareketle ders için başka materyaller geliştirebilmesine yardımcı olur.
- Öğretmene hazır ölçme soruları ve değerlendirme soruları sunduğu için derste ölçme ve değerlendirme yapmasını sağlar.
- Konuların eksik anlatılmasını önler.
- Farklı şubelerde derse giren öğretmenlere konunun işlenişinde standardı yakalamasında yardımcı olur (Kılıç ve Seven, 2008: 38-39).
- Öğretmenin öğrencilerle ders içi iletişimini kolaylaştırır (Coşkun ve Taş, 2008: 61).

Ders kitaplarının öğretmen ve öğrenciye sağladığı bu faydaların yanı sıra velilere ve topluma sağladığı yararlar da vardır. Velilere; çocuklarının derste ne işlediğini görme, onların ödevlerini kontrol edebilme kolaylığı sağlar. Ayrıca maliyetinin düşük olması, “kuşaklara içinde yaşadıkları topluma ait kültürü ve evrensel değerleri kazandırması, ortak değerler etrafında birleştirmesi de topluma sağladığı yararlarıdır”(Coşkun ve Taş, 2008: 61).Ders kitapları toplum içerisinde ortak kültürün oluşmasına, geçmişle bugün, bugünle yarın arasındaki köprünün kurulmasına ve ortak bir anlayış getirmesine katkı sağladığı gibi (Özkan’dan aktaran Kemiksiz, 2018: 946), okullarımızın üstlendiği toplumsal, sosyal, ekonomik ve bireyi geliştirme işlevlerinin yerine getirilmesi bakımından da büyük önem arz eder (Kızılçaoğlu’ndan aktaran Kemiksiz, 2018: 946).

Yukarıda ifade edilen bu görüşler ders kitabının birtakım niteliklere sahip olması gerektiğine de dikkat çekmektedir.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının sayfasında “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nde ders kitaplarının nitelikleri şu şekilde belirtilmiştir.

- a) Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.
- b) Bilimsel hata içermez.
- c) Temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım sunar.
- ç) Reklam niteliğinde öğeler içermez.
- d) Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.
- e) Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır” (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2012).

Ders kitabı bütün bunları; içindeki görsel, etkinlik, içerik, metin gibi unsurların bir bütünlük halinde bir araya getirilmesiyle ve bağlanmasıyla gerçekleştirir. Ders kitabının amacına ulaşabilmesi için bu unsurların her birinin titizlikle belirlenmesi gerekir.

1.1. Metin Nedir?

Metin geçmişte ve günümüzde edebiyat eğitimi, dil eğitimi, Türkçe eğitimi ve iletişim gibi alanlarda kullanıldığı için önemli bir kavramdır. (Pilav ve Oğuz, 2013: 17). “Metin” kavramı pek çok alanda farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu kavrama dil eğitimi, edebiyat ve Türkçe eğitimi açısından bakıldığında;

TDK'nin Türkçe Sözlük'ünde "Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst." şeklinde deyinilmiştir (2011).

Güneş ise metni, bilgi, duygu ve düşüncelerin çeşitli biçim, anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirildiği yapılar olarak tanımlamıştır (2013: 2).

Metinde bilgi duygu ve düşünceler anlatım ve noktalama özelliklerine göre yerleştirilirken bir mantık çerçevesi içinde, birbirinden kopuk olmayacak ve içerdiği mesajı iletcek şekilde sıralanmalıdır. Anlamsal bütünlük bozulmamalıdır. Birbirinden kopuk ve iletisi olmayan yazılı ve sözlü bir veri metin olarak adlandırılmaz.

Pilav ve Oğuz, bir metinde olması gereken özellikleri 7 maddede toplamıştır. Onlara göre bir kelime ya da cümle topluluğunun metin olarak adlandırılabilmesi için yedi özellik barındırması gerekmektedir.

- Bağdaşıklık : Sözcüklerin metin içinde dil bilgisi kurallarına uygun olarak dizilmesi.
- Tutarlılık: Metin içindeki bilgilerin anlamsal bir bütünlük içinde olması.
- Amaçlılık : Metnin hedef kitleye ulaştırmak istediği iletiyi eksiksiz olarak verebilmesi.
- Kabul Edilebilirlik: Metinde verilen mesajın, olay veya olgunun hedef kitle tarafından kabullenilebilmesi.
- Bilgilendiricilik: Metnin hedef kitleye yeni bir bilgi sunması.
- Duruma Uygunluk: Metnin döneme, hedef kitle ve amaca uygun olması.
- Metinler Arasılık: Edebiyatta bir metnin kendinden önce yazılmış metinlerle bağlantılı olması, onlardan iz taşıması (Pilav ve Oğuz, 2013: 17-18).

Sonuç olarak Türk Dili ve Edebiyatı metinler üzerinden anlatılan bir ders olduğundan öğretim süreci için seçilen metinlerin öncelikle yukarıdaki yedi özelliği taşıması gerekir.

1.2. Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabında Metin Seçiminin Önemi

Bugünün dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde de çok hızlı bir değişim ve dönüşüm görülmektedir (Erdem, Şengül, Gün ve Şimşek, 2015: 460). Öğrencilere yaşama, yaşadığı topluma, kültürüne, dünyaya ve benzeri birçok şeye dair bilgiyi ders esnasında ders kitaplarının rehberliğinde verebilmekteyiz. Bunun için ders kitabına konan her türlü materyalin metin, etkinlikler, sorular ve görsellerin; hedef kitlenin seviyesine, dersin amaçlarına, öğretim programındaki kazanımlara ve hedef davranışlara uygun olarak hazırlanması gerekir. Eğitimin temeli olan hedef davranışlar Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinleri yoluyla gerçekleştirilebildiğinden bu kitapların iyi bir antoloji olarak hazırlanıp kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Cemiloğlu'ndan aktaran Kemiksiz, 2018: 948). Türkçe öğretiminde metin kullanımının uzun bir geçmişi vardır. Bir metin ileti vermesinin

yanında, yazıldığı dönemin özelliklerini ve yazar hakkında bilgi vermesi yönünden de önemlidir (Şahin ve Bayramoğlu, 2016: 2013).

Ders kitaplarındaki metinler bilişim çağındaki çocukların kazanılması; onlarda okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerisi oluşturulabilmesi açısından da önemlidir. Türkçenin doğru, güzel, estetik bir şekilde kullanıldığı ve bildirişim yönü kuvvetli metinlerin seçimi; öğrencilerde okuma kültürünün oluşmasında etkili olacaktır (Şen, 2008: 765).

Aynı zamanda ders kitaplarındaki metinler, öğrencilerin ilgilerine ve zevklerine, düzeylerine, şu andaki ve gelecekteki ihtiyaçlarına uygun olmalıdır (Kavcar, 1999: 146). Her yaştaki birey gibi o yaştakiler için de işe yarayan, ilgi çeken, ihtiyaç duyulan bilgi daha kolay öğrenilen bilgidir. Bunlarla birlikte metinler ergenin iç dünyasını, onun kişilik arayışını, bu arayış sırasında geçirdiği olayları, düşüştüğü yanlışları ona ders verme amacı gütmeyen anlatan (Bushman ve Bushman'ndan aktaran Türkyılmaz, Can ve Karadeniz, 2010) estetik değerlerden ödün vermeden öğrenciye okuma alışkanlığı kazandıran, medyaya nasıl yaklaşması gerektiğini kavratabilecek nitelikte seçilmelidir (Türkyılmaz, Can ve Karadeniz, 2010: 117). İçerik açısından öğrenciye aidiyet duygusu kazandıran, onu ortak değerler etrafında birleştiren (Demir ve Sinan, 2016: 1326), öğrenciye gözlem yapma inceleme ve araştırma etkinlikleri yapabilme imkânı sunan (Özbay, 2003: 66), onun seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış zengin (Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007: 206), öğrencilere diğer derslerde karşılaşacakları öğrenme metinleriyle baş etme becerileri geliştiren metinlerin seçilmesi önemlidir (Karatay, 2013: 257).

“Edebiyat öğretimi niteliği dikkatli ve yansıtıcı bir durumu gerektiren ve yararlı olduğunu açığa vuran yazılı eserlere dayanmalıdır; metinler farklı alanlarda uzmanlaşmış araştırmacıların yazılarından, nitelikli gazete haberlerinden veya öğrencilerin ilgisini çekebilecek konular hakkında yazılmış nitelikli metinlerin”(Çelik, 2011: 203) seçimi önemlidir.

Metin seçimi konusunda Güneş, metinlerin kısa olmasının öğrencinin metinle daha az etkileşmesine, öğrenciye daha az bilgi ve düşüncenin sunulmasına, etkileşim süresi ile yoğunluğunun az olmasına neden olduğunu ifade etmiştir (2013: 10). Buna örnek olarak da OECD tarafından yürütülen PISA (Uluslararası Öğrenci Başarısını Belirleme) araştırmalarındaki sonuçları göstermiştir. Bu araştırmaya 15 yaş grubu öğrenciler katılmakta ve bu öğrencilerin okuma, fen ve matematik becerileri ölçülmektedir. Bu araştırmalarda 15 yaş grubu öğrencilerin okuma anlama becerilerini ölçmek için uzun ve kısa olmak üzere iki tip metin seçilmiştir. Kısa metinlerin 450 kelime civarı uzun metinlerin ise 1800 kelime uzunluğunda olduğu tespit edilmiştir. Bunun amacı öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştirip ezberlemeyi önlemektir. Ayrıca seçilen metinlerin kısaltılmadan olduğu gibi verilmesine çalışılmaktadır (Güneş, 2013: 10).

Ders kitaplarındaki metin seçiminin önemine, metin seçerken metinlerin nasıl ve neye göre seçilmesi gerektiğine dair bilgi içeren kaynaklarda da gördüğümüz gibi birbirinden çok da farklı olmayan ortak noktalara değinilmiştir. MEB de 2017 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programında Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına seçilen metinlerin nasıl olması gerektiğine yer vermiştir. Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programında ders kitabına seçilecek metinlerin; “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri” ne uygun olması, Türk milletinin bütünlüğüne aykırı unsurlar barındırmaması gerektiği vurgulanmıştır. Buna ek olarak;

- Metinlerde milleti ayrıştıran siyasi ve ideolojik ifadeler yer verilmemesi,
- Metinlerin dersin amaç ve kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik olması,
- Metinlerin öğrencileri ruhsal açıdan olumsuz etkileyecek özellikler barındırmaması,
- Metinler dil, anlatım ve içerik açısından yazıldığı dönem ve anlayışın karakteristik özelliklerini yansıtan seçkin yapıtlardan seçilmesi,
- Dünya edebiyatından seçilen metinlerin çevirilerinin nitelikli olması
- Seçilen metinlerin öğrencileri duyuşsal, bilişsel ve estetik zevk oluşturma açısından geliştirecek nitelikte olması,
- Bir sınıfa aynı yazar/şairden farklı türlerde olmak şartıyla en fazla iki metin seçilmesi,
- Metinlerin öğrencilerin seviyelerine uygun seçilmesi,
- Türkçenin tarihî değişim ve gelişimini öğrencilere daha iyi kavratmak için İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatından seçilen metinlerin bir kısmının hem asıllarına uygun dil ve söyleyişle hem de günümüz Türkçesiyle verilmesi,
- Divan edebiyatından seçilen metinler daha anlaşılır metinlerden seçilmesi ve günümüz Türkçesiyle açıklamasına yer verilmesi ve şiirin aruz kalıbına yer verilmesi,
- Tamamı alınamayan metinlerin alınmayan bölümlerinin özet şeklinde verilmesi,
- Kitaba alınan metinlerin uzunluğu konusunda öğretim programındaki ders işleme süreci ve ünitelerde planlanan ders saati dikkate alınması,
- Metinler seçilirken veya yazılırken programda kazandırılmak istenen değerlere yönelik metin belirlenmesi ve bu değerlere yönelik öğrencide farkındalık oluşturma adına soru ve çalışmalar yapılması gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2017: 21).

Araştırmamızda da ders kitaplarının ve ders kitaplarında metin seçiminin önemi, metin seçiminde nelere dikkat edilmesi gerektiği noktalarında literatür taraması yapılmış ve bunlar ortaya konmuştur. Literatür taraması sonucunda özellikle Türkçe öğretiminde metin seçiminin önemini belirten birçok çalışmayla karşılaşmıştır. Bu çalışmalarda programda metin ve tema seçimine, metinlerdeki anlam yapıları üzerine, Türkçe öğretiminde metin seçiminin nasıl olması gerektiği üzerine Kemiksiz (2018);

Güneş (2013); Pilav ve Oğuz (2013); Demir ve Sinan (2016); Coşkun ve Taş (2008); Şahin ve Bayramoğlu (2016); Türkyılmaz, Can ve Karadeniz (2010) çalışmalar yapmıştır. Yapılan çoğu çalışmanın ya Türkçe ders kitaplarındaki metin seçimi üzerine olduğu, eski öğretim programında hazırlanmış kitaplarla ilgili olduğu, ders kitaplarını metin dışında başka boyutlardan değerlendirdiği ya da bu çalışmalarda öğretmen görüşlerinin dikkate alınmadığı görülmüştür. Dolayısıyla böyle bir çalışmanın yapılma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada 2017-2018 eğitim-öğretim yılında kullanılan “9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabı (MEB)”ndaki metinlerin Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri tarafından değerlendirilmesinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacına dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabındaki;

1. Metinler işlenen konuya uygun seçilmiş midir?
2. Çeviri metinlerin dili öğrencilerin anlayabileceği nitelikte midir?
3. Metinlerin uzunluğu öğrencinin dikkat süresine uygun mudur?
4. Metinlerin dili öğrenci seviyesine uygun mudur?
5. Metinlerin uzunluğu ders saati süresine uygun mudur?
6. Metinler programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak nitelikte midir?
7. Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin metinlere yönelik eleştirileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel ve nitel veriler birlikte kullanıldığı için araştırma karma yöntem ile yürütülmüştür. Araştırmada öncelikle nicel veriler toplanmış daha sonra ise elde edilen sonuçları desteklemek amacıyla nitel veriler elde edilmiştir. Araştırma bu yönüyle karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı desendir. Açıklayıcı desende araştırmacılar öncelikle nicel verileri toplarlar, analiz ederler ve ardından bu verileri tamamlamak ve rafine edebilmek için nitel verileri toplarlar (Creswell, 2017: 2). Bu çalışmada Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin 9. sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabını metin seçimi açısından değerlendirmeleri amaçlandığı için araştırma nicel araştırma türlerinden tarama modeli ile yürütülmüştür. Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012: 77). Bu araştırma amaçları doğrultusunda nitel araştırma türlerinden yarı yapılandırılmış formula görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniğinden biraz daha esnekler. “Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna

karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir”(Türnüklü, 2000: 547). Bu tekniğin araştırmacılara “sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürölmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır” (Yıldırım ve Simşek, 2006: 283).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Ankara'nın ankaya ilçesinde Anadolu lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve Deneme Lisesi olmak üzere farklı lise türlerinde görev yapan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada ankete rast gele seçilmiş 100 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, görüşmeye ise 10 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni katılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan anket formu oluşturulmadan önce literatür taraması yapılarak benzer çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiş ve literatürde tartışılan konuları da içerecek şekilde soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan soru havuzu danışman ve araştırmacı tarafından gözden geçirildikten sonra ölçme ve değerlendirme alanında doktorasını tamamlamış ve edebiyat alanında çalışmaları olan iki kişiden uzman görüşü alınarak forma son şekli verilmiştir. Anket formu 6 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmanın ikinci aşamasında nicel bulguları desteklemek, daha derinlemesine ve detaylı bilgi edinmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra kapsam geçerliği açısından değerlendirmek amacıyla edebiyat alanında çalışan nitel araştırma konusunda uzman iki öğretim üyesi tarafından istenen konuyu kapsayıp kapsamadığı, açık ve net olup olmadığı yönünden soru değerlendirilmiştir ve soruya son şekli verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada Ankara ili ankaya ilçesinde görev yapan Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinden gönüllü olan kişilerle görüşölmüştür. Verilerin toplanması için ulaşılabilir örnekleme seçimi yoluyla seçilen öğretmenler çalışmaya katılmıştır. Nicel verilerin toplanması için öğretmenlerle boş ders saatlerinde okulun rehberlik servisi ya da kütüphanesinde yüz yüze görüşölerek anket formu birebir doldurtulmuştur.

Nitel verilerin toplanması aşamasında ise nicel veri formunu dolduran öğretmenler arasından rastgele seçilen 10 öğretmenle görüşölmüştür. Görüşme için ses kayıt cihazı kullanılmış, öğretmenlerin uygun oldukları zaman belirlenerek okulun rehberlik servisinde ve kütüphanesinde yarı yapılandırılmış

görüşme formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden önce ses kayıt cihazının kullanılacağı öğretmenlere söylenerek izinleri alınmıştır. Görüşmeler 5-7 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleşmiştir.

2.5.Verilerin Analizi

Birinci basamakta nicel verilerin analizi için araştırmacı tarafından katılımcılara yöneltilen ankette yer alan sorular için yüzdelik ve frekanslara yer verilmiştir.

İkinci basamakta ise araştırma verilerinin analizi katılımcıların görüşlerini ve deneyimlerini derinlemesine çıkartmak amacıyla içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır.

Nitel verilerin analizinde ise görüşmelerin dökümleri yapılmıştır. Dökümler yapılırken görüşmecilerin cevaplarına bağlı kalınmıştır. Dökümler tekrar kontrol edilip temanın alt konu başlıkları oluşturulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Nicel Bulgular

Türk dili ve edebiyatı ders kitabının metin seçimi açısından değerlendirilmesine yönelik nicel bulgular

Ankara'nın Çankaya ilçesinde Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Deneme Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi gibi farklı lise türlerinde çalışan Türk edebiyatı öğretmenlerinin anket formundaki sorulara (Tablo 1) yönelik cevaplarının yüzde ve frekansları verilmiştir.

Tablo 1. “Ders Kitabının Metin Seçimi Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Sorular”

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitabının Metin Seçimi Açısından Değerlendirilmesi	
1	Metinler işlenen konuya uygun seçilmiştir.
2	Çeviri metinlerin dili öğrencilerin anlayabileceği niteliktedir.
3	Metinlerin uzunluğu öğrencinin dikkat süresine uygundur.
4	Metinlerin dili öğrencinin seviyesine uygundur.
5	Metinlerin uzunluğu ders saati süresine uygundur.
6	Metinler programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak niteliktedir.

Tablo 2. “Ders Kitabının Metin Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Soruların Sorular Hakkında Öğretmenlerin Verdiği Cevaplara Ait Frekans ve Yüzdeler”

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1	6	6	18	18	31	31	34	34	11	11
2	9	9	17	17	29	29	36	36	9	9
3	11	11	22	22	30	30	28	28	9	9
4	9	9	12	12	32	32	36	36	9	9
5	12	12	21	21	19	19	38	38	10	10
6	6	6	15	15	40	40	29	29	10	10

Tablo 2’de görüldüğü üzere ders kitabının metin seçimi açısından değerlendirilmesine yönelik sorular hakkında, öğretmenler bazı sorularda farklılıklar olsa da, genel anlamda olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Bu yorum “kısmen katılıyorum”u işaretleyenler değerlendirmeye alınmadan yapılmıştır. Yine tablodan anlaşıldığı gibi kitabın metin açısından değerlendirilmesine yönelik görüşlerin azımsanmayacak bir kısmı da olumsuz yöndedir.

1. soru (Metinler işlenen konuya uygun seçilmiştir.) için öğretmenlerin %34’ü “Katılıyorum” ve %11’i “Kesinlikle Katılıyorum” olacak biçimde olumlu yönde görüş bildirmiştir. Metinlerin işlenen konuya uygun seçildiği görüşüne katılımcılardan %6’sı hiç katılmadığını, %18’i katılmadığını bildirmiştir. Katılımcılardan %31’i bu görüşe kısmen katıldığını ifade etmiştir. Tablo 2’ye göre katılımcıların çoğunluğunun (%45) metinleri işlenen konuya uygun bulduğu görülmektedir.

2. soru (Çeviri metinlerin dili öğrencilerin anlayabileceği niteliktedir.) için öğretmenlerin %36’sı “Katılıyorum” ve %9’u “Kesinlikle Katılıyorum” olacak biçimde olumlu yönde görüş bildirmiştir. Çeviri metinlerin dilinin öğrencilerin anlayabileceği nitelikte olduğu görüşüne öğretmenlerin %9’u hiç katılmadığını, %17’si de katılmadığını bildirmiştir. Katılımcılardan %29’u da bu görüşe kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 2’de de görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğu çeviri metinlerin dilinin öğrencinin anlayabileceği nitelikte olduğu görüşünü desteklemektedir.

3. soru (Metinlerin uzunluğu öğrencinin dikkat süresine uygundur.) için öğretmenlerin %28’i “Katılıyorum” ve %9’u “Kesinlikle Katılıyorum” olacak biçimde olumlu yönde cevap vermiştir. Öğretmenlerin %22’si “katılmıyorum, %11’de hiç katılmıyorum diyerek metinlerin uzunluğunun öğrencinin dikkat süresine uygun olmadığını belirtirken katılımcılardan %30’u bu

görüşe kısmen katıldıklarını ifade etmişleridir. Tablo 2’de görüldüğü gibi katılımcıların çoğunluğunun (%37) bu görüşü desteklediği anlaşılmaktadır.

4. soru (Metinlerin dili öğrencinin seviyesine uygundur.) için öğretmenlerin %36’sı “Katılıyorum” ve %9’u “Kesinlikle katılıyorum” olacak biçimde olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Metinlerin dilinin öğrencinin seviyesine uygun olduğu görüşüne öğretmenlerin %9’u hiç katılmadığını, %12’si de katılmadığını bildirmiştir. Katılımcılardan %32’si bu görüşe kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere öğretmenlerin olumsuz yönde görüş belirtenlere oranla çoğunluğunun (%45) metinlerin dilini öğrenci seviyesine uygun bulduğu görülmektedir.

5. soru (Metinlerin uzunluğu ders saati süresine uygundur.) için öğretmenlerin %38’i “Katılıyorum” ve %10’u “Kesinlikle katılıyorum” olacak şekilde olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Metinlerin uzunluğunun ders saati süresine uygun olduğu görüşüne katılımcıların %12’si hiç katılmadığını, %21’de katılmadığını bildirmiştir. Katılımcıların %19’u bu görüşe kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere öğretmenlerin çoğunluğunun (%48) metinlerin uzunluğunu ders saati süresine uygun buldukları yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

6. soru (Metinler programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak niteliktedir.” için öğretmenlerin %29’u “Katılıyorum” ve %10’u “Kesinlikle katılıyorum” olacak şekilde olumlu yönde görüş belirtmiştir. Metinlerin programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandırdığı görüşüne katılımcıların %6’sı hiç katılmadığını, %15’i katılmadığını bildirmiştir. Katılımcılardan %40’ı bu görüşe kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 2’den de anlaşıldığı gibi katılımcıların çoğu (%39) metinlerin programdaki değerleri öğrenciye kazandıracak nitelikte olduğunu düşünmektedir.

Araştırmamızda anket sorularına verilen cevaplarla paralellik gösteren ve göstermeyen sonuçlara ulaşmış araştırmacıların elde ettiği neticeler ise şöyledir. Demir, çalışmasında katılımcıların, diğer alt boyutlara göre, ders kitabındaki metin seçimini daha az olumsuz değerlendirdikleri sonucuna ulaşmıştır (2010: 104). Demir’in araştırmasında ulaştığı bu sonuç bizim araştırmamızın sonucuyla örtüşmektedir.

Aydın, çalışmasında araştırmaya katılan Türk edebiyatı öğretmenlerinden %80.2’sinin ders kitabındaki metinlerin konuya uygun seçildiği görüşünü ifade ettiklerini belirtmiştir (2014: 81). Göven, çalışmasındaki katılımcıların büyük bir çoğunluğu ders kitabındaki okuma metinlerini sınıf seviyesine uygun bulduklarını belirtmişlerdir (2010: 106).

Sonuç olarak katılımcılar ders kitabındaki metinleri; işlenen konuya uygun olması, çeviri metinlerin ve diğer metinlerin dilinin öğrenci seviyesine uygun olması, metinlerin uzunluğunun

ders süresine uygun olması yönünden güçlü bulmuşlardır. Metinlerin ortaöğretim programında belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak nitelikte olmasını ise zayıf bulmuşlardır. Özellikle 3. soruda -metinlerin uzunluğunun öğrenci seviyesine uygun olmasına- olumlu, olumsuz ve kararsız yönde görüş bildirenlerin oranı birbirine çok yakındır.

3.2. Nitel Bulgular

9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabındaki “metinler”e yönelik bulgular

Görüşmeye katılan 7 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni 9. sınıf ders kitabındaki metinleri anlatılan konuları iyi bir şekilde örnekleme, orijinal olması, birden fazla seçenek sunması yönlerinden beğenmiştir. Öğretmenlerin geri kalan kısmı ise 9.sınıf ders kitabındaki metinleri az ve uzun olması, metinlerde orijinal dile bağlı kalınması ve orijinal olmaması yönünden eleştirmişlerdir. Metin seçimine yönelik olumlu görüş bildiren öğretmenlerden 5 tanesi metinleri uzun olması ve öğrencilerin seviyesinin üstünde olması yönlerinden eleştirmişler ancak genel anlamda metin seçimlerini beğendiklerini ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan 3 Türk dili ve edebiyatı öğretmeni ise metinleri uzun olması, sayısının az olması ve özet metinlerde kopukluk olması yönlerinden olumsuz olarak değerlendirmiştir.

Tablo 3.“Öğretmenlerin Metinlerle İlgili Görüşleri Sonucunda Ortaya Çıkan Alt Başlıklar”

Öğretmenlerin metinlerle ilgili görüşleri sonucunda ortaya çıkan alt başlıklar	
Metin seçimi	<p>Olumlu görüşler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konuyu örnekleme - Orijinal olması - Birden fazla metinle örnekleme - Öğrenci seviyesine uygun olması <p>Olumsuz görüşler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az ve uzun olması - Orijinal dile bağlı kalınması - Öğrenci seviyesinin üstünde olması - Özet metinlerde kopukluk

Ankara'nın Çankaya ilçesinde 8 farklı lise türünde görev yapan öğretmenlere “Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabındaki metinlere getirebileceğiniz eleştiriler nelerdir?” sorusu sorulmuş verilen cevaplar neticesinde öğretmenlerin görüşleri alt başlıklarda verilmiştir.

Ders Kitabına Yönelik Olumlu Görüşler

Görüşme yaptığımız öğretmenlerin dikkatini ders kitabındaki metin çeşitliliğinin çok ve metinlerin öğrenci seviyesine uygun olması çekmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin 7'si metinleri

beğendiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultudaki olumlu görüşler aşağıda alt başlıklara ayrılarak verilmiştir.

a) Metin seçeneğinin çok olması

Görüşmeye katılan öğretmenler ders kitabında metin çeşitliliğinin olmasının öğretmene ders süresine uygun metni seçme imkânı sağladığını ifade etmiştir. Bu görüşlerden biri aşağıdaki gibidir.

“Bu sene ilk defa ben kitapta hızlı ilerliyorum. Zaten metin seçimi biraz daha öğretmene kalmış şekilde bizim bütün metinlerin tamamını okutacağız diye bir şey olmuyor. Seçilen metinlerin kimi uzun kimi kısa yani onu sizin ders saatine göre ayarlayabileceğiniz şekilde ayarlanmış. Atıyorum Sait Faik’in Son Kuşlar evet uzun ama onu okuma saatine ayırdığımız zaman çok rahatlıkla metni okuyup metinle ilgili sohbet edebilme şansımız var.”

b) Öğrenci seviyesine uygun metinlerin ve metin çeşitliliğinin olması

Görüşmeciler metinleri çeşitliliğinin yanı sıra öğrenci seviyesine de uygun bulmuştur. Bu yöndeki olumlu görüşlerden biri de şöyledir.

“Metinler özellikle çok yerinde çocukların seviyesine uygun metinler. Bir de çeşitlilik güzel daha önceki dönemlerle karşılaştığımız zaman bir renk katmış kitaba. Farklı anlatım biçimlerine farklı metinlerle örneklediğimiz zaman daha olumu sonuç alıyoruz öğrencilerimizden.”

Ders Kitabındaki Metinlere Yönelik Olumsuz Görüşler

Metin seçimi noktasında görüşmeye katılan 10 Türk dili ve edebiyatı öğretmeninden 3’ü metinleri uzun olması, orijinal olmaması, türü örneklememesi ve her öğrenci seviyesine uygun olmaması yönlerinden beğenmemiştir. Bu olumsuz görüşler başlıklara ayrılarak aşağıda verilmiştir.

a) Metinlerin orijinal olmaması

Katılımcılar metinleri her yıl ders kitabında yer alan metinlerle aynı olması yönünden beğenmediklerini belirtmişlerdir. Buna yönelik görüşlerden biri şöyledir.

“Ders kitaplarının içindeki metinlerin içeriği çok özenli seçilmiyor. Kopyala yapıştır yöntemiyle seçildiği için yıllardır hep aynı metinler.” “... Orijinal değil metinler yani anlatım gücüne dayalı değil öğrencinin düşünebileceği, yorumlayabileceği özellikle yeni neslin ilgisini çekecek metinler değil.”

b) Metinlerin bahsedilen türü örneklememesi

Görüşmeye katılan öğretmenlerin dikkatini metinlerin bahsedilen türü örneklememesi, özet olan metinlerde de kopukluk olması dikkatini çekmiş ve bu yönde şu şekilde görüş belirtmişlerdir.

“...bazı metinler bahsedilen edebi türü örneklemiyor. Bir de metinleri alırken parçalar alındığı için o parçalarda bütünlük yok, konu bütünlüğü yok. Yani öğrenci tam alakayı kuramıyor o yüzden metin seçimleri daha iyi olabilirdi ya da bütünlük sağlanmasına dikkat edilebilirdi.”

c) Metinlerin uzun olması

Görüşmeciler metinlerin öğrencinin dikkat süresinin üzerinde olduğunu belirten görüşlere de yer vermişlerdir. Bu görüşlerden biri aşağıda verilmiştir.

“Metinler güzel noktalardan, güzel eserlerden seçilmiş fakat ikili sütunlardan toplamı 4 sayfayı kaplayan bir metni yalnızca bir derste, bir konu için maalesef ne öğrencilerime okutabiliyorum ne bunun üzerine dikkatlerini çekebiliyorum. Yetişkin bireylerde bile dikkat süresinin üzerinde metinler söz konusu...”

Söyleyebileceğim eleştiri bu. Belirtebileceğim, değişikliğini isteyebileceğim öğrencilerin de talep ettiği konu bu olsa gerek.”

d) Her öğrenci seviyesine uygun olmaması

Görüşmeye katılan öğretmenlerden biri metinlerin farklı lise türlerinde okuyan çocukların hepsinin anlayabileceği nitelikte olmadığına dikkat çekmiştir. Onun görüşü de aşağıda verilmiştir.

“Belki metinler hani daha farklı biraz daha hani çocukların, 9. Sınıf öğrencisinin algılayabileceği, yoksa nitelikli ve güzel metinler alınmış. Belki seviyeye dikkat edilerek bir de her düzey okuldaki öğrencinin aynı olmadığına önemle dikkat çekmek istiyorum. Hani A okuluyla B okulu arasındaki farklardan yola çıkarak ama tek bir kitabımız olduğunu, belki bu noktada mesela Anadolu’da okutulacak kitaplar olabilir.”

Anket ve görüşme sorularına katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında ders kitabındaki metinlere yönelik olumlu görüşlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Metin seçimine yönelik sorulara verilen cevaplardan hareketle alt başlıklar oluşturulmuştur. Görüşmeye katılan 10 öğretmenden 7’si ders kitabındaki metinleri beğendiklerini ifade etmiştir. Ders kitabındaki metinler çeşitliliğinin olması, öğrenci seviyesine uygun olması, nitelikli eserlerden seçilmesi yönlerinden beğenilmiştir. Araştırmada 100 öğretmenin katıldığı anket formunun sonuçlarıyla görüşmenin sonucunun örtüştüğü görülmüştür.

4. SONUÇ,TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç olarak katılımcılar ders kitabının metin seçimi açısından değerlendirilmesine yönelik sorulara (1-6) çoğunlukla olumlu yönde görüş bildirmiştir. Metinlerin işlenen konuya uygun seçilmesi, çeviri metinlerin dilinin öğrencinin seviyesine uygun olması, metinlerin uzunluğunun ders saatine uygun olması, metinlerin dilinin öğrencinin seviyesine uygun olması yönlerinden katılımcıların çoğu (“katılmıyorum”u işaretleyenlere oranla) olumlu; öğretmenlerçeviri metinlerin dilinin öğrencinin anlayabileceği nitelikte olması, metinlerin programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak nitelikte olması yönlerinden ders kitabındaki metinlere karşı azımsanmayacak oranda olumsuz görüş bildirmiştir. Ancak olumlu görüş bildirenlerle olumsuz görüş bildirenlerin oranına bakıldığında ders kitabındaki metinler çoğunluk tarafından beğenilmiştir.

Metin seçimi ile ilgilisurularda “kısmen katılıyorum”u işaretleyenlerin sayısının da dikkate değer oranda olduğu görülmüştür. Kararsız kalanların oranının fazla olmasının sebeplerinin; öğretmenlerin ders kitabını aktif kullanmamaları, kitaba hâkim olmamaları ve formu cevaplama titiz davranmamaları olduğu düşünülmektedir.

Ders kitabındaki metinlere yönelik görüşmeye katılan 10 Türk dili ve edebiyatı öğretmeninden 7’si ders kitabındaki metinleri; metin çeşitliliğinin olması, öğrenci seviyesine uygun olması, orijinal olması yönünden beğendiklerini ifade etmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenler tarafından metinler aşağıda yer alan özellikler bakımından zayıf bulunmuştur. Metinlerin;

- Uzun olması,
- Her öğrenci seviyesine uygun olmaması,
- Bahsedilen türü örneklememesi,
- Orijinal olmaması.

Ders kitabındaki metinlerin zayıf olan bu yönleri anketin 3. sorusuna verilen cevabın oranlarıyla da örtüşmektedir. 3. soru (Metinlerin uzunluğu öğrencinin dikkat süresine uygundur.) için katılımcılardan bu görüşe katılan ile katılmayanların oranı birbirine yakındır. 6. soruda (Metinler programda belirlenen değerleri öğrenciye kazandıracak niteliktedir.) katılımcıların çoğu kararsız kalmıştır. Bu da Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin öğretim programına hâkim olmadıklarını göstermektedir.

Araştırmamızda, ders kitabındaki metinlerin hem anket formunu dolduran hem de görüşmeye katılan öğretmenler tarafından genel anlamda beğenildiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine ve kitap yazarlarına şu öneriler getirilebilir.

- Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabındaki metin seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlara yönelik çalışmaların yapılması,
- Öğretmenlerin anket çalışmalarında neden çekimser yönde görüş bildirdiklerine yönelik çalışmaların yapılması,
- Türk Dili ve Edebiyatı ders kitabına yönelik çalışmaların azlığından dolayı daha çok araştırma yapılması,
- Ders kitaplarıyla ilgili öğretmen görüşlerinin yanında öğrencilerin görüşleri açısından da araştırmaların yapılması ve bu şekilde karşılaştırma yapılabilmesi,
- Bu tür akademik çalışmaların sınırlılıklarını azaltmak için daha geniş bir evren ve örnekleme yapmaları,
- Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine öğretim programına ve kazanımlara yönelik eğitim verilmesi tavsiye edilebilir.

KAYNAKLAR

Aydın, M. (2014). *10. sınıf Türk edebiyatı ders kitabının işlevselliği ve müfredata uygunluğunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 59-74.

- Creswell, J. W. (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş (Prof. Dr. Mustafa Sözbilir Çev. Ed.)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çeçen, M. A. ve Çiftçi,Ö. (2007). İlköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 4(2) , 200-214.
- Çelik, T. (2011). *Dil ve edebiyat eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demir, C.C. (2010). *Türk edebiyatı ders kitaplarının programa uygunluğunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, S.ve Sinan, A. T.(2016). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin anlam yapıları üzerine bir inceleme. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,18(2),1324-1338.
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. Şimşek, R. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için Avrupa ortak başvuru metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10 (3), 455-476.
- Göven, N. (2010).*Yeni ortaöğretim programına göre hazırlanmış 9.sınıf tarih ders kitabının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güneş, F . (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12. DOI: 10.16916/aded.16014.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (26.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H.(2013). Okuma eğitimi: Kuram,uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay(Ed.). *Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 221-264). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Yazar ve metin tercihleri bakımından Türkçe ders kitapları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 33, 945-967.
- Kılıç, A.,Seven, S.(2008). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*(7.baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf> adresinden 10.05. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2017). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi (9, 10, 11,12. sınıflar) öğretim programı*, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=353> adresinden19.05. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Özbay, M.(2003). Türkçe öğretiminde hedef-amaç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *TÜBAR-XIII-/2003-Bahar*, 59-69.
- Payza, T. (2015). *Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın. <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Pilav, S. ve Oğuz, M. (2013). Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 3 (2), 16-30.
- Şahin, D. ve Bayramoğlu, C. D. (2016). 2015 Türkçe öğretim programının metin tür ve tema seçimi bakımından değerlendirilmesi. *TurkishStudies*.11(3), 2095- 2130.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal Of International Social Research*, 1 (5), 763-779.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkyılmaz, M., Can, R. , Karadeniz, A.(2010). Öğrenci görüşleriyle Türk edebiyatı ders kitaplarındaki metinlerin değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*,10(1), 113- 123.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilen nitel bir araştırma tekniği:görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6 (4), 543-559.
- Yıldırım, A.,Şimşek, H.(2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.